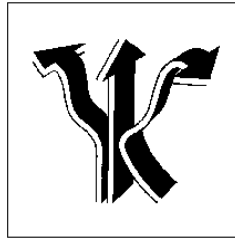

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»**

(для бакалаврів)

Київ 2016

Підготовлено професором кафедри філології та українознавства *А.А. Гоцалюк*

Затверджено на засіданні кафедри філології та українознавства
(Протокол № 5 від 29 листопада 2016 р.)

Схвалено Вченою радою Інституту міжнародних відносин та лінгвістики
ім. Аверроеса (Протокол №4 від «30» листопада 2016 р.)

Гоцалюк А.А. Методичні рекомендації до забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Історія та культура України» (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2016.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, перелік тем з рекомендаціями для самостійного вивчення, питання для самоконтролю, теми рефератів, тести, список літератури.

©Міжрегіональна Академія
управління персоналом
(МАУП), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Мета самостійної роботи студентів з дисципліни “Історія та культура України” – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завдання самостійної роботи студентів з дисципліни “Історія та культура України” – засвоєння відповідних знань, їх закріплення та систематизація, а також їх застосування при виконанні практичних завдань. Самостійна робота забезпечує підготовку студентів до поточних аудиторних занять.

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни “Історія та культура України ” визначається навчальною програмою цієї дисципліни, а також цими методичними матеріалами.

Основними формами самостійної роботи студентів з дисципліни “Історія та культура України ” є:

- 1) опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, обов'язкових та додаткових літературних джерел;
- 2) вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;
- 3) виконання домашніх завдань;
- 4) виконання та письмове оформлення задач, схем, порівняльних таблиць та інших робіт;
- 5) підготовка до практичних занять;
- 6) підготовка до різних форм поточного контролю;
- 7) пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою;
- 8) написання реферату за заданою проблематикою;

9) аналітичний розгляд наукової публікації;

10) підготовка контрольної роботи.

У процесі самостійної підготовки до практичних занять студенти повинні опрацювати прослуханий лекційний матеріал, всебічно розглянути зміст питань, що виносяться на заняття, опрацювати навчальну літературу, відповідні нормативно-правові акти. Перевірку засвоєння знань студенти здійснюють за допомогою питань для самоконтролю.

Домашнє завдання з дисципліни “Історія та культура України” виконується з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь студента з навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання.

Важливим засобом у засвоєнні знань є написання рефератів. Написання реферату за заданою проблематикою необхідно починати з власного, добре продуманого вступу. У вступі визначається мета дослідження, з максимально можливою точністю встановлюються рамки теми, що підлягає розгляду, визначаються методи її дослідження. Він служить перехідним містком до основного дослідження. В ньому повинно бути відображено практичне і теоретичне значення теми.

В основній частині роботи мова повинна йти перш за все про зміст досліджуваної проблеми. Наслідком проведеного дослідження можуть бути пропозиції щодо оптимізації адміністративного законодавства. У цьому випадку необхідно дати чітке обґрунтування того, чому саме таке рішення є єдино правильним.

Робота повинна завершуватись висновками.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів:

- оцінка “відмінно” – студент повно і всебічно розкриває питання теми, винесені на самостійне опрацювання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідної теми і може аргументовано її доводити;

- оцінка “добре” – загалом рівень знань студентів відповідає викладеному вище, але мають місце деякі упущення при виконанні завдань, винесених на

самостійне опрацювання, обґрунтування неточні, не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами;

- оцінка “задовільно” – студент розкрив питання, винесені на самостійне опрацювання, в загальних рисах, розуміє їх суть, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно і не самостійно;

- оцінка “незадовільно” – студент не в змозі дати відповідь на поставлене запитання або відповідь неправильна, студент не розуміє суті питання, не може зробити висновки.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

Назва змістового модуля і теми
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Культура як ключовий сутнісний фундамент історичного розвитку українського народу. « Вступ до курсу»
Тема 1. Витоки та розвиток українських традицій та звичаїв
Тема 2. Феномен християнської традиції
Тема 3. Культура доби Київської Русі
Тема 4. Освіта в період перебування українських земель у складі Речі Посполитої
Тема 5. Культура України в XVII на початку XVIII століття
Тема 6. Доба національного культурного відродження
Тема 7. Суспільно – культурне життя західноукраїнських земель на початку XIX століття
Тема 8. Піднесення української науки в другій половині XIX століття
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Традиційна етнонаціональна культура в системі обрядових та етнокультурних практик
Тема 9. Зростання наукових інтересів до витоків традиційної етнокультури в регіональних проявах XX на початку XXI ст.
Тема 10. Неоміфологічне мистецтво XX ст.
Тема 11. Українська система символічного відображення світу
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Історія розвитку українського мистецтва
Тема 12. Український пісенний фольклор
Тема 13. Особливості нетрадиційного дизайну в моді

Тема 14. Збереження традицій в декоративно – прикладному мистецтві
Тема 15. Відродження традицій в хореографічній культурі
Тема 16. Пейзажний жанр в українському образотворчому мистецтві
Тема 17. Літературна творчість в нетрадиційних мистецьких процесах
Тема 18. Повернення до світоглядних ціннісних традицій в театральному мистецтві
Разом годин: 180

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Культура як ключовий сутнісний фундамент історичного розвитку українського народу.

Тема 1. Витоки та розвиток українських традицій та звичаїв.

Питання для самоконтролю

1. Що таке українська традиційна культура?
2. Вивчення української традиційної культури в умовах прискореної урбанізації та поширення масової культури.
3. Дослідження трансформаційних процесів в календарній обрядовості.
4. Вплив міграційних факторів, заборона святкувань народних обрядів за радянських часів.
5. Аналіз формування традицій в сучасній побутово – життєвій обрядовості.

Методичні рекомендації.

Наслідування традиції без врахування її соціокультурних особливостей і динаміки становлення призводить до ігнорування її духовних основ і світоглядно – аксіологічних витоків. А відтак – до її вульгаризації і змістовного

спотворення. Пріоритетне значення дослідження сучасних традицій належить соціальній філософії, історії, дослідницькі інструментарії яких дозволяє виявити світоглядно аксіологічні основи, причино – наслідкові зв'язки і закономірності становлення традиції як соціокультурного феномену.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: « Поняття традиція»
2. Підготувати реферат на тему: « Народні обряди в соціокультурному побуті»

Література [8,21,41, 52,58. 60]

Тема 2. Феномен християнської традиції

Питання для самоконтролю

1. Уявлення про традицію.
2. Езотерично – символічний та філософсько – історичний зміст християнських свят.
3. Календарні обряди, дохристиянські святкування – значна частина традиційно – побутової культури українського народу в період середньовіччя.

Методичні рекомендації.

Зазначаємо що дослідницький інтерес до феномена традиції пов'язаний з виокремленням етноісторичних, соціальних, економічних, світоглядних характеристик цього явища, з розкриттям його багатогранної природи. Серед найбільш авторитетних дослідників проблематики традиції варто назвати його засновників Р. Генона, К. Юнга, П. Сорокіна, В. Борисенка. Проблематикою традиції займалися українські культурологи: М. Попович, М. Гончаренко, виступаючи генетично першою формою впорядкування соціокультурного

досвіду та діяльності соціальних об'єктів, традиція функціонує в якості основи для виникнення нових культурних норм і явищ.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: « Культура Київської русі»
2. Підготувати реферат на тему: «Галицько – Волинське князівство»
3. Підготувати реферат на тему: «Архітектурні ансамблі доби середньовіччя»

Література [2,11,27,33,41,61]

Тема 3. Культура доби Київської Русі.

Питання для самоконтролю

1. Писемність, усна народна творчість, освіта, іконописна майстерність фундаментальна основа розквіту культури великокняжої доби.
2. Поява рукописних книг у Київській Русі XI-XII століть.
3. Найдавніші твори книжкової графіки.
4. « Остромирове Євангеліє» (1056-1057 рр.)
5. « Ізборник Святослава» (1073р.)
6. « Трірський псалтир» .

Методичні рекомендації.

Для визначення традиційного народного вбрання які відбивають вік людини, її майновий стан, та релігійні ознаки. Здавна використовується одяг. Серед функцій одягу необхідно підкреслити: захисну, соціальну, статево – вікову.

В добу Київської Русі одяг визначав належність людини до різних груп населення. З літописів ми можемо побачити що тонкі шовкові ткани могли

носити лише феодали, селяни - залежне населення Київської Русі мали полотняні сорочки, а взимку вдягали жупани.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: «Навчальні заклади Київської Русі»
2. Підготувати реферат на тему: «Києво – Печерська лавра»
3. Підготувати реферат на тему: «Іконописна майстерність ченця Аліппія»

Література [7,14,29,35,48,55]

Тема 4. Освіта в період перебування українських земель у складі Речі Посполитої.

Питання для самоконтролю

1. У XIV-XV століттях з'являються школи нового типу греко – слов'яно – латинські.
2. Перший освітній заклад такого типу на українських землях був заснований князем Острозьким (1576 р.) ?
3. Виникнення братських шкіл у Львові.
4. Яскравим виявом змін у духовному житті українців стала поява нових видів мистецтв.

Методичні рекомендації.

Слід зазначити, що традиційна етнонаціональна культура у вигляді системи обрядових практик і етнокультурних цінностей утворює своєрідний фундамент культурного неотрадиціоналізму. Під традицією ми розуміємо не застарілі стереотипи а й найвищі зразки високо – художнього театру, якому властиве глибинне проникнення в сучасний побут. Мова йде про сполучення раціональної доцільності традиції з символічним відображенням нею

соціокультурної реальності у ситуації реалізації функції, самоідентифікації соціальних суб'єктів при виконанні певних звичаїв та ритуалів.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: « Люблінська унія 1569 року»
2. Підготувати реферат на тему: « Падіння Візантійської Імперії»

Література [21,27,43,51,63,65]

Тема 5. Культура України в XVII на початку XVIII століття

Питання для самоконтролю

1. Роль колегіумів для культурного розвитку України.
2. Києво – Могилянська академія (1701р.)
3. Запровадження « гражданського шрифту».
4. Відомі українські вчені Мухін та Самойлович.
5. Козацькі літописи Грабянки та Величка.
6. Виникнення співацької школи у місті Глухові.
7. Перші українські композитори : Бортнянський, Березовський, Гізель.
8. Бароковий стиль у мистецтві XVII-XVIII ст.

Методичні рекомендації.

Таким чином нам вдається обґрунтувати що традиційна календарна обрядовість завжди віддзеркалює прагнення і життєві цінності людини: етнічні, соціальні, історико–культурні. Ідеї гуманізму братства є домінуючими в традиційній обрядовості українців. Формування і збереження сталості культури в рамках традиціоналізму реалізуються за допомогою виконання обрядів життєвого циклу. В естетиці романтизму міф стає однією з основних тем – не

лише твори мистецтва, а й життя загалом тлумачиться як здійснений міф, натомість міф інтерпретується як дійсність, реальність, правда, поезія.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: « Кирило Розумовський – останній Український гетьман»
2. Підготувати реферат на тему « Конституція Пилипа Орлика»
3. Підготувати реферат на тему: «Бароковий стиль в українському мистецтві»

Література [8,11,18,31,64]

Тема 6. Доба національно – культурного відродження

Питання для самоконтролю

1. Освітня реформа 1864 року сприяла.
2. Сприятливі умови для виникнення вищих навчальних закладів, (Київський політехнічний університет, Глухівський учительський інститут, Харківський ветеринарний інститут.)
3. Відомі українські науковці : математик Ляпунов, зоолог Мечников, хімік Бекетов.
4. Українські літературні митці: Франко, Коцюбинський, Куліш. Відомі реформатори українського театру: Кропивницький, Карпенко – Карий, Старицький.
5. Композитор Гулак – Артемовський. (1862 р.).
6. Утвердження принципів реалізму в образотворчому мистецтві.
7. Відомі українські архітектори : Шлейфер, Брайтман.

Методичні рекомендації.

Концептуальний акцент згідно з яким історичне буття кожної традиційної культури є взаємодією традицією, як прагнення зберегти себе в не змінному

вигляді та інновації як сукупності відцентрових сил і факторів, усього того, що розхитує, девальвує традицію.

Приоритетну увагу на сьогоднішній день зосереджено на відродженні традицій у музичній та хореографічній сферах. На українському фольклорно – традиційному матеріалі побудовані опери М. Лисенка «Наталка – Полтавка» С. Гулака Артемовського «Запорожець за Дунаєм»

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: «Історичні праці Бантиш – Каменського»
2. Підготувати реферат на тему: «Народознавчі праці Максимовича»
3. Підготувати реферат на тему: «Кобзар Тараса Григоровича Шевченка»

Література [6, 26,41,59,64]

Тема 7. Суспільно – культурне життя Західно – українських земель на початку ХІХ століття.

Питання для самоконтролю

1. На початку 30-х років ХІХ століття Львів стає центром національного життя на Галичині.
2. Виникнення демократично просвітницьке угруповання «Руська трійця» .
3. Значна роль Шашкевича, Вагилевича, Головацького в пробудженні національної свідомості населення західноукраїнського регіону.
4. В 1836 році в Будапешті було видано «Русалку Дністрову».

Методичні рекомендації.

В цілому в дослідницькій літературі проаналізовано модерністські, традиціоналістські тенденції сучасної дійсності. В Єзуїтських колегіумах презентувалися прекрасні театральні постановки з віршованими п'єсами (виразним прикладом може слугувати Кам'янецький Єзуїтський колегіум). У Кам'янці – Подільському йшли польські вистави. Великі магнатські маєтки – Тульчин, Ізяслав стають власниками перших приватних театрів. В добу рококо в Україні виникає вертеп – вид лялькового переносного театру яким спочатку користувались школярі приставляючи у своїх виставах лялькових персонажів Різдва Христового.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: «Цисарі - реформатори: Марія Тереза та Йосип II»
2. Підготувати реферат на тему: «Опришкінський рух в Західній Україні»

Література [10, 14,15,30,42,58]

Тема 8. Піднесення української науки в другій половині XIX століття.

Питання для самоконтролю

- 1.Належну увагу символічній сфері пісенної творчості приділено в етнографічних працях української культури XIX ст.
2. Збірки М. Максимовича «Малороссийские песни» (1827р.) «Украинские народные песни» (1834) « Сборник украинских песен» (1849).
3. Зв'язок народної творчості з народним визвольним рухом перебував у полі уваги Т. Шевченка, котрий вважав, що творчість є не писаною історією народу.

4. На літературному полі з'явилося чимало нових талантів, зокрема:
Б. Грінченко, М. Коцюбинський, А. Кримський, В. Самійленко.
5. Культурницьку роботу на сході України переймали земства..
6. Культурно – освітні громадські організації.
7. Австро – Угорські керівники, які ставилися до національно – культурного руху.

Методичні рекомендації.

Потужними творцями культурної традиції в історії української літератури стали: Т. Шевченко. І Нечуй Левицький, В. Стефаник, Т. Осмачка. Сучасному світовому літературному процесові притаманна по силенна увага до традиційного літературного матеріалу. Дана традиція започаткувавшись наприкінці XVII століття виразно матеріалізувалася у новітніх мистецьких концепціях неотрадиціоналізму. У сучасній культурі ця тенденція увиразнилась феноменом поетики. Поняття міфопоетики, характерної для західного літературознавства тлумачиться у контексті функціонування літературно – міфологічних структур.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: «Реформатори та фундатори українського театру»
2. Підготувати реферат на тему: «Творчість Вербицького»

Література [3,18, 27,45,62,]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Традиційна етнонаціональна культура в системі обрядових та етнокультурних практик.

Тема 9. Зростання наукових інтересів до витоків традиційної етнокультури в регіональних проявах XX на початку XXI ст.

Питання для самоконтролю

1. Історія української культури ХХ століття.
2. ХХ століття являє нам цілу плеяду митців, педагогів, вчених та релігійних діячів. Яких саме?
3. У 1908 році у Петербурзі проходив з'їзд діячів народних університетів. 26 організацій представляли на ньому Україну.

Методичні рекомендації.

ХХ століття – найдинамічніше в історії людської цивілізації, що не могло не відбитися на всьому характері його культури. Сучасне суспільство формує високі ідеали любові до людини, рівності, свободи, демократії, одночасно сформує спрощене розуміння цих цінностей. тому процеси що, відбуваються в сучасній культурі настільки багатоаспектні.

Для ХХ століття властиві інтеграційні процеси. Фактори зовнішнього впливу на культуру набули універсального характеру, що привело до появи подібних процесів у сфері духовного життя.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: « Народовська течія в політичному житті»
2. Підготувати реферат на тему: « Бачинський - Україна уярмлена»

Література [13,24, 44, 47,50,]

Тема 10. Неоміфологічне мистецтво ХХ століття.

Питання для самоконтролю

1. Своєрідні образи свідомості – « Архетипові образи».

2. У межах цих культурних форм відбувається поступове шліфування аналогічних, спутаних образів, яку перетворюються на символи, довершені за формою.

3. Міф став формою естетичного освоєння дійсності, неодмінним фактором національної самоідентифікації.

4. На українському фольклорно – традиційному матеріалі побудовано опери М. Лисенка «Наталка – Полтавка», С. Гулака – Артемовського «Запорожець за Дунаєм»

5. Український пісенний фольклор також містив безліч образів – символів.

6. Досліджуючи аспекти слов'янської народної поезії, деякі письменники зверталися до образу калини як символу довічності, краси.

Методичні рекомендації.

Зазначаємо що неоміфологізм – специфічна для ХХ століття форма художнього мислення, котра характеризується особливим ставленням до міфологічних сюжетів, художніх образів та символів, які не лише відтворюють, а й реалізуються у процесі гри, породжуючи нові міфи, співвідносності із сучасністю. Трактуювання зв'язків українського неоміфологізму і неотрадиціоналізму з постмодерною мистецькою парадигмою до висновку про сучасну міфопоетичну образотворчість як певне « пере визначення» постмодерну, « відповідь» на виклики пост сучасності.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат на тему: «Модернізм в Українській архітектурі»

2. Підготуйте реферат на тему: «Творчість Миколи Вороного»

Література [8,19,36,46,57]

Тема 11. Українська система символічного відображення світу.

Питання для самоконтролю

1. В українській культурі особливе місце належить традиційним звичаям та обрядам. Яким саме?
2. Звичаї українського народу освячені віками?
3. Календарні обряди, та дохристиянські святкування?
4. У дохристиянську давнину фундаментальною основою свят і календарних обрядів була релігійна складова, побудована на космологічних знаннях.
5. Політеїзм прадавніх українців підкреслювався вшануванням відповідних свят. Яких саме?

Методичні рекомендації.

Пріоритетну увагу на сьогоднішній день зосереджено саме на традиції. Сутність традиції та новацій в культурі та їх взаємозв'язок у контексті наукового знання. Зазначено, що головною особливістю традиції є гарантувати зберігання минулих досягнень і їх розвиток у спосіб протидії руйнівному впливу нововведень. Здійснюванні у формі традицій соціальні явища спрямованні на забезпечення життєдіяльності соціальної структури, на виконання над завдання її самовідтворення у часі і просторі. Визначаючи традицію як засіб передачі певного змісту соціального буття, її конкретно трактувати і як варіативну сукупність, комплекс традицій. Потенційна спроможність до створення інновацій закладена в самій традиції.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат на тему: «Трансформаційні процеси в українській обрядовості XXI століття»
2. Підготуйте реферат на тему : «Свято Пасхи в наш час»

Література [2,16,25,37,43,62, 65]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Історія розвитку українського мистецтва.

Тема 12. Український пісенний фольклор.

Питання для самоконтролю

1. Українська народна пісенність, за свідченнями вітчизняних та зарубіжних науковців..

2. Фольклор, як і популярна форма мистецтва.

3. Незалежно від суспільно – політичних процесів, народна пісня виступає універсальною формою національно – культурної ідентифікації .

4. Пісня в повсякденному побуті українців?

5. Вітчизняні дослідники вокального мистецтва доводять, що професійні традиції беруть свій початок від культури давньоруського церковного світу.

6. Початок поширення українських народних пісень друкованим способом

7. Український пісенний фольклор відтворює природний час у багатогранності вимірів.

8. Пісенний фольклор пов'язаний перед усім з людиною, її світосприйняттям і світовідчуттям. .

9. Пісня пов'язана з музичною ментальністю у соціально – філософському аспекті.

10 Українським музикантам ніколи не була властива схильність до національного ізоляціонізму.

11. Музичне життя України не мислилося як повноцінне без запозичень із скарбниці зарубіжної музики.

Методичні рекомендації.

Натомість пріоритетну увагу зосереджено на відроджені традиції у музичній та хореографічній сферах. Ідея музики органічно вплітається у мистецьку творчість.

Пісенна фольклорна традиція входить в контекст сакральних вокальних шкіл, і навпаки – згодом сакральні вокальні школи впливають на якість сучасного музичного простору, де домінують фольклорні традиції. Фольклору внутрішньо притаманні традиційність текстів і характер виконання, передача його наступним поколінням, збереження творів, сюжетів, образів, форм і художніх засобів протягом тривалого часу. Фольклорне мистецтво створюється широкими верствами населення. Вона завжди локалізована, тобто пов'язана з усталеними традиціями певної місцевості, і є демократичним за своїм характером.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат на тему: «Українські пісні в обробці Леонтовича»
2. Підготуйте реферат на тему «Весільні обряди українського народу»
3. Підготуйте реферат на тему: «Творчість Гулака Артемовського»

Література [2, 15,27,34,55,62]

Тема 13. Особливості нетрадиційного дизайну в моді.

Питання для самоконтролю

1. Становлення і зміна художніх напрямків та стилів детермінується динамікою соціально – економічного розвитку суспільства.
2. У своїх найбільш виразних формах одяг сформувався у докапіталістичний період.
3. Ліквідація кріпосництва створює сприятливі умови для вдосконалення процесу виготовлення народного одягу.
4. За допомогою одягу народ нагромаджував і зберігав свій досвід та традиції. Наявність традиційного одягу є ознакою соціалізації.

5. Особливості народного одягу підказували народним майстрам, як досягти гармонійного поєднання матеріалу вбрання з його формами.

6. Здавна одяг виконував таку низку функцій: захисна, берегова, естетична, етнічна, соціальна, статево – вікова.

7. У сучасному моделюванні одягу доцільно використовувати національні традиції: вимоги до матеріалу, крій, техніка, виконання та оздоблення.

Методичні рекомендації.

Традиційне народне українське вбрання характеризується комплексністю, що відбиває як вік людини, її сімейний і майновий стан, так і регіональна ознаки. Одяг також віддзеркалює еволюцію національного світогляду, систему цінностей, звичаїв, обрядів, вірувань та інше. Здавна одяг виконував низку функцій, серед них слід відокремити захисну, берегову, (магічну, обрядову), або декілька специфічних функцій (Святкове вбрання – естетична, весільний чи поховальний - обрядова функція), інші відходять на другий план. Наприкінці XIX століття значні зміни у побуті й світогляди українців зумовили появу принципово нових функцій одягу , що докорінно перебудувало його функціональну структуру та її емоційний зміст.

У сучасному моделюванні одягу використовуються найкращі національні традиції, як-то: вимоги до матеріалу, крою, техніки виконання, оздоблення, колористики тощо.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: «Одяг доби Київської Русі»
2. Підготуйте реферат на тему: «Суконні мануфактури на гетьманщині»
3. Підготуйте реферат на тему: «Українська вишиванка»

Література [6,11,27,38,43]

Тема 14. Збереження традицій в декоративно – прикладному мистецтві.

Питання для самоконтролю

1. Декоративно – прикладне мистецтво
2. Здавна люди в міру розвитку естетичного смаку, створювали побутові речі не тільки корисними а й привабливими.
3. Тенденції в дизайні одягу.
4. Сучасний дизайн декоративно – прикладної продукції позначений широким діапазоном технологій і матеріалів, стилів і напрямків.

Методичні рекомендації.

Зазначимо, професійних митців сучасної української декоративної майстерності, які прагнули відновити давні народні традиції ремесла, надихають історико–культурні пам'ятки Трипілья і княжої доби, традицій східнослов'янської естетики. Твори художниць Л. Семикіної, Г. Забашти, Т. Печенюк та інші відображають символіку закодованих орнаментів язичництва та християнства.

Існування стійкої зацікавленості певними видами декоративно – прикладного мистецтва, спрямованими на вдосконалення естетико–практичних властивостей об'єктів предметного середовища, пов'язане з дизайном, об'єкти якого містять естетичні, функціональні, ергономічні, технологічні й інші властивості.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат на тему: «Історія української Писанки»
2. Підготуйте реферат на тему: «Відомі українські гравери»

Література [10,25,35,42, 47,64]

Тема 15. Відродження традицій в хореографічній культурі.

Питання для самоконтролю

1. Танець як засіб вираження емоційно позитивної сфери людської свідомості, поряд з музикою, від доби первісного суспільства посідає вагомим місце в життєдіяльності народів світу.

2. Професійна хореографія почала розвиватися з Європи кінця XIV століття на основі природного танцю.

3. Синтетична природа мистецтва хореографії, позначена органічною взаємодією здорового й чуттєвого є глибоко закріпленою в архетипові синкретичного прадавнього мистецтва давнини.

4. Сучасні масові свята, пісні й танець органічно споріднені з традицією майданових дійств епохи Ренесансу?

5. XX століття позначилося якісно новою зацікавленістю незалежною обрядністю. Якою саме?

Методичні рекомендації.

Натомість, сучасні масові свята пісні й танцю органічно споріднені з традицією майданних дійств епохи Ренесансу. Традиційне мистецтво народного танцю здавна виконувало функції потужного засобу етнокультурної самоідентифікації і прищеплення національної свідомості. Виконавці народних танців в кожній історичній епосі переймалися новими пластичними віяннями, відкидаючи застаріле та вносячи нове. В своєму історичному русі хореографічні лексичні форми епізодично змінювалися одна на іншу, згодом попередні змінювалися наступними.

Аналізуючи процеси розвитку сучасного хореографічного мистецтва, слід наголосити на його органічному зв'язку з фольклорними традиціями. Обробка зі збереженням оригінальності традиційного народного танцю є найважливішим завданням хореографічної теорії і практики сьогодення.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат на тему: «Кривий танець та його використання в Різдвяній обрядовості українського народу»
2. Підготуйте реферат на тему: «Водіння Кози та Маланки»

Література [1, 8, 17,31,48,55,65]

Тема 16. Пейзажний жанр в українському обрядовому мистецтві.

Питання для самоконтролю

1. В XVI-XVII столітті художня графіка рукописної книги, паралельно з оформленням книги друкованої, розвивалася у напрямку більшої мальовничості і декоративності.
2. Українське образотворче мистецтво позначилося прагненням синтезування новаторського пошуку й елементів неотрадиціоналізму.
3. На розвитку вітчизняного образотворчого мистецтва мали вплив загальноєвропейські художні течії: модерн, символізм, футуризм, експресіонізм, сюрреалізм.

Методичні рекомендації.

Визначимо, що на розвитку вітчизняного образотворчого мистецтва позначалися істотні впливи загальноєвропейських художніх течій – модерну, символізму, неопримітивізму, футуризму, кубізму, експресіонізму, конструктивізму, функціоналізму, сюрреалізму, Ар Деко, неокласици тощо.

Складна динаміка подальшого піднесення українського мистецтва графіки реалізувалася через співіснування різноманітних стильових напрямків, серед яких можна виокремити академізм, модерн, символізм, авангардистські та неоавангардистські течії, поєднання різних культурно-історичних типів – новітніх, традиційних та архаїчних. Становлення й утвердження нової

художньої мови відбувалося в умовах динамічного взаємоперетину усталених традиційних художніх мотивів та нових графічних засобів утілення образу.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат на тему: «Праці Врубеля та Васнецова в Володимирському соборі в місті Києві»
2. Підготуйте реферат на тему: «Архітектурні ансамблі в стилі модерн Київських та Харківських вокзалів»

Література [8,15,34,44, 57, 62]

Тема 17. Літературна творчість в неотрадиційних мистецьких процесах.

Питання для самоконтролю

1. Сучасний світовий літературний процес характеризується посиленою увагою до традиційного матеріалу.
2. Митці кожної культурно – історичної епохи прагнули зрозуміти й осмислити класичну міфологічну спадщину з метою вирішення сучасних проблем.

Методичні рекомендації.

Останнім часом, особливо в морально – естетичному плані актуалізується євангельський сюжетно – образний матеріал у тому числі й стосовно перспективи подальшого світоглядно – культурного спрямування світового літературного процесу.

Уточнюємо, що митці кожної культурно – історичної епохи прагнули зрозуміти й по новому осмислити класичну міфологічну спадщину. В цьому контексті цілком закономірна актуалізація – феномена міфологізму – способу

відтворення міфу в літературних творах, обумовленого культурною специфікою епохи, задумом письменника й обраного ним літературного жанру.

Відображення у літературних творах стародавньо-міфологічних уявлень опосередковується шляхом трансформації форм поетичної творчості, зокрема засобами символіки.

Сучасному літературному процесові характерна посилена увага до традиційного літературного матеріал.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат на тему «Виникнення українського віршування»
2. Підготуйте реферат на тему: «Микола Хвильовий та Лесь Курбас - визначальні постаті доби розстріляного відродження»

Література [4,14,37,43,56]

Тема 18. Повернення до світоглядно – ціннісних традицій у театральному мистецтві.

Питання для самоконтролю

1. Виникнення українського театру.
2. Зусиллями найвидатніших діячів української культури кінця XIX - початку XX століття робляться суттєві кроки щодо оновлення театального мистецтва, насамперед через поповнення репертуару творами Л. Українки, О. Курбаса, І. Драч
3. Кінець XX століття в Україні пов'язаний з прискоренням процесів ідеологічної переорієнтації суспільної свідомості, формування нових відношень, зокрема кіномистецтва і релігії, зумовлених цілком новою релігійною ситуацією.

Методичні рекомендації.

Зазначимо, що під театральною традицією ми розуміємо не застарілі стереотипи, закостенілі форми, а й найвищі зразки високохудожнього театру, якому властиве глибоке проникнення у драматургію, стилістику автора, розкриття найтонших, людських почуттів.

Про виникнення українського театру можна говорити з доби Ренесансу. Скоморохи спочатку грали вистави для князів і бояр а потім мандрували містами і селами.

Усі види театральних вистав доби Середньовіччя (містерії, міраклі, мораліте) були засвоєні українськими братським та іншими школами.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферат на тему: «Відомі українські архітектори: Ніколаєв та Шлейфер»
2. Підготуйте реферат на тему «Трансформація свята Трійці в наш час»

Література [13,22,41,54,63, 65]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. До якого часу належать найдавніші пам'ятки мистецтва, знайдені на території України.
2. Яку назву має стиль, що був основою скіфського мистецтва
3. Які племена продовжили традиції скіфського мистецтва.
4. Людина і природа в язичницькому світогляді.
5. Чому міфологічні уявлення давніх слов'ян можна вважати передісторією філософії.
6. Запровадження християнства на Русі та його вплив на розвиток просвітництва.

7. Трипільці.
8. Античні міста-держави Причорномор'я.
9. Слов'янські племена на теренах України.
10. Походження назв "Русь" і "Україна".
11. У чому, на вашу думку, полягає складність і суперечливість запровадження християнства на Русі.
12. Якою була політика князів Володимира Святославовича та Ярослава Мудрого стосовно розвитку освіти та просвітництва.
13. Коли був закладений Софіївський собор у Києві.
14. Іконописна майстерність доби Київської Русі
15. Як вплинуло Християнство на розвиток літератури у Київській Русі.
16. Правова культура Київської Русі.
17. Історичне значення Київської Русі.
18. Культурно - просвітницька діяльність Петра Могили.
19. Початки книгодрукування в Україні.
20. Як вплинуло прийняття Брестської унії на розвиток культури в Україні.
21. Острозька школи.
22. Яка книга стала первістком українського книгодрукування
23. Ренесансні ідеї в українській культурі XVI-XVII століття.
24. Іконопис у контексті оновлення естетичної системи.
25. Полемічна література у контексті суспільно - культурного розвитку України.
26. Чим був позначений процес становлення української літературної мови.
27. Кирило-Мефодіївське товариство: програмні документи та діяльність.
28. Яку роль відіграла Києво-Могилянська академія у розвитку української науки в XVII-XVIII столітті.
29. Суспільно-політичний та національний рух на західноукраїнських землях. "Руська Трійця".

30. Національне відродження в західноукраїнських землях у другій половині XIX ст.
31. У чому полягали особливості прояву бароко в українській художній культурі.
32. Що являв собою український вертеп.
33. Яких змін зазнають традиційні форми церковного живопису.
34. Ідеї відродження та реформації у розвитку української літератури.
35. Український епос XVII-XVIII століття.
36. Гуманістичний характер творчості Г.С. Сковороди.
37. М. Грушевський - політичний діяч і вчений.
38. Вертепна драма в українській культурі.
39. Народність і народні елементи в українській культурі XVIII ст.
40. В. Винниченко - видатний вчений і політичний діяч.
41. Назвіть передумови розгортання процесів національно - культурного Відродження в Україні.
42. Яку роль відіграли громади у суспільно - політичному, науковому і мистецькому житті України.
43. Яка роль належить Харкову на початковому етапі розгортання процесів Відродження.
44. Назвіть основні положення соціально - політичної концепції Кирило-Мефодіївського товариства щодо культурно - історичних процесів в Україні.
45. Згадайте діячів вітчизняної науки XIX століття.
46. Який літературний твір започаткував нову добу в історії українського письменства.
47. Хто вважається основоположником української класичної музики.
48. Возз'єднання західноукраїнських земель у складі єдиної етнічної держави.
49. Яким чином відобразився класицизм в українському мистецтві XIX століття.
50. Кобзарство - як соціально культурне явище.

51. Реалістичні традиції у творчості Т. Шевченка - художника.
52. Історичні особливості формування характерних рис українського митця ХІХ століття.
53. Жанрові особливості українського театру ХІХ століття.
54. Яку роль відіграли " Просвіти" у культурно - освітянському русі на сході й заході України.
55. Якими були особливості розвитку культури доби Центральної Ради та гетьманату.
56. Який вплив мала політика українізації на просвітницькі процеси в Україні.
57. У чому полягала сутність літературної дискусії 1925-1928 рр.
58. Спроби демократизації суспільного життя у другій половині 50-х - першій половині 60-х років, їх суперечливий характер.
59. У чому, на вашу думку, виявляються суперечності у розвитку культури 30-х років.
60. Якими були особливості розвитку української культури у роки Великої Вітчизняної війни.
61. Якими були успіхи і втрати в українській культурі 60-70-х років.
62. Суспільно - культурна діяльність Миколи Хвильового.
63. Національна політика в Україні у другій половині 60-80-х років.
64. Початок національного відродження України. Декларація про державний суверенітет.
65. Традиції і новаторство в українській культурі ХХ ст.
66. Стан і проблеми народного мистецтва на сучасному етапі.
67. Особливості культурного мистецтва відродження на сучасному етапі.
68. Внесок О.Довженка у розвиток української культури.
69. Міжнародна діяльність України на сучасному етапі.
70. Становлення українського кінематографу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. До якого часу належать найдавніші пам'ятки мистецтва, знайдені на території України.
2. Яку назву має стиль, що був основою скіфського мистецтва
3. Які племена продовжили традиції скіфського мистецтва.
4. Людина і природа в язичницькому світогляді.
5. Чому міфологічні уявлення давніх слов'ян можна вважати передісторією філософії.
6. Запровадження християнства на Русі та його вплив на розвиток просвітництва.
7. Трипільці.
8. Античні міста-держави Причорномор'я.
9. Слов'янські племена на теренах України.
10. Походження назв "Русь" і "Україна".
11. У чому, на вашу думку, полягає складність і суперечливість запровадження християнства на Русі.
12. Якою була політика князів Володимира Святославовича та Ярослава Мудрого стосовно розвитку освіти та просвітництва.
13. Коли був закладений Софіївський собор у Києві.
14. Іконописна майстерність доби Київської Русі
15. Як вплинуло Християнство на розвиток літератури у Київській Русі.
16. Правова культура Київської Русі.
17. Історичне значення Київської Русі.
18. Культурно - просвітницька діяльність Петра Могили.
19. Початки книгодрукування в Україні.
20. Як вплинуло прийняття Брестської унії на розвиток культури в Україні.
21. Острозька школи.
22. Яка книга стала первістком українського книгодрукування
23. Ренесансні ідеї в українській культурі XVI-XVII століття.

24. Іконопис у контексті оновлення естетичної системи.
25. Полемічна література у контексті суспільно - культурного розвитку України.
26. Чим був позначений процес становлення української літературної мови.
27. Кирило-Мефодіївське товариство: програмні документи та діяльність.
28. Яку роль відіграла Києво-Могилянська академія у розвитку української науки в XVII-XVIII столітті.
29. Суспільно-політичний та національний рух на західноукраїнських землях. "Руська Трійця".
30. Національне відродження в західноукраїнських землях у другій половині XIX ст.
31. У чому полягали особливості прояву бароко в українській художній культурі.
32. Що являв собою український вертеп.
33. Яких змін зазнають традиційні форми церковного живопису.
34. Ідеї відродження та реформації у розвитку української літератури.
35. Український епос XVII-XVIII століття.
36. Гуманістичний характер творчості Г.С. Сковороди.
37. М. Грушевський - політичний діяч і вчений.
38. Вертепна драма в українській культурі.
39. Народність і народні елементи в українській культурі XVIII ст.
40. В. Винниченко - видатний вчений і політичний діяч.
41. Назвіть передумови розгортання процесів національно - культурного Відродження в Україні.
42. Яку роль відіграли громади у суспільно - політичному, науковому і мистецькому житті України.
43. Яка роль належить Харкову на початковому етапі розгортання процесів Відродження.

44. Назвіть основні положення соціально - політичної концепції Кирило-Мефодіївського товариства щодо культурно - історичних процесів в Україні.
45. Згадайте діячів вітчизняної науки XIX століття.
46. Який літературний твір започаткував нову добу в історії українського письменства.
47. Хто вважається основоположником української класичної музики.
48. Возз'єднання західноукраїнських земель у складі єдиної етнічної держави.
49. Яким чином відобразився класицизм в українському мистецтві XIX століття.
50. Кобзарство - як соціально культурне явище.
51. Реалістичні традиції у творчості Т. Шевченка - художника.
52. Історичні особливості формування характерних рис українського митця XIX століття.
53. Жанрові особливості українського театру XIX століття.
54. Яку роль відіграли " Просвіти" у культурно - освітянському русі на сході й заході України.
55. Якими були особливості розвитку культури доби Центральної Ради та гетьманату.
56. Який вплив мала політика українізації на просвітницькі процеси в Україні.
57. У чому полягала сутність літературної дискусії 1925-1928 рр.
58. Спроби демократизації суспільного життя у другій половині 50-х - першій половині 60-х років, їх суперечливий характер.
59. У чому, на вашу думку, виявляються суперечності у розвитку культури 30-х років.
60. Якими були особливості розвитку української культури у роки Великої Вітчизняної війни.
61. Якими були успіхи і втрати в українській культурі 60-70-х років.
62. Суспільно - культурна діяльність Миколи Хвильового.

63. Національна політика в Україні у другій половині 60-80-х років.
64. Початок національного відродження України. Декларація про державний суверенітет.
65. Традиції і новаторство в українській культурі ХХ ст.
66. Стан і проблеми народного мистецтва на сучасному етапі.
67. Особливості культурного мистецтва відродження на сучасному етапі.
68. Внесок О.Довженка у розвиток української культури.
69. Міжнародна діяльність України на сучасному етапі.
70. Становлення українського кінематографу.
71. Українська діаспора.
72. Конституція України.
73. Що є альтернативою негативним проявом сучасної глобалізації сьогодення.
74. Назвіть дослідників традиції як національно культурних явищ у 90-х роках ХХ ст.
75. У сучасному суспільстві що є головними поширюваними традиціями.
76. Що визначає особливості культури кінця ХХ ст.
77. Яким чином здійснюються зв'язок сімейно-побутової сфери життєвої діяльності етнокультурних спільнот із неотрадиціоналізмом.
78. Кого ви знаєте із соціологів, що працювали над дослідженням походження традиції.
79. У чому полягає головна особливість традиції.
80. Назвіть автора праці, що розрізняє співвідношення традицій інновацій у культурі (постфігуративна, конфігуративна, префігуративна).
81. У чому полягає функціональне призначення будь-якої традиції.
82. Із чого складається історичне буття будь-якої традиційної культури.
83. У яких сферах позначена активна інновація людини у сучасному суспільстві.
84. Завдяки чому у сучасному суспільстві відбуваються злам попередньої системи

85. На що, на вашу думку, має бути спрямована нова соціально-економічна та політично-правова реальність сучасності.
86. Інноватика. У чому Ви бачите джерела інновації.
87. Які чинники позначилися на розвитку вітчизняної графіки.
88. Поясніть значення терміна "символ".
89. У яких формах розвивалось народне декоративне мистецтво України.
90. Що відображає народ у своїй художній творчості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Антип Петро. Скульптор, малер, графік, - Донецьк, 2006 р.
2. Антонович Д. Триста років українського театру 1619-1919 Д. Антонович.- Л.: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2001 р.
3. Аполлон. Изобразительное и декоративное искусство. Архитектура Терминологический словарь – М: Эллис Лак, - 1997
4. Арган Д.К. Современное искусство / Д.К. Арган - 1770-1970.- М. : Искусство, 1999-756 с.
5. Асафьев Б. (Музксальная) форма как процес / Б. Асафьев.- Л.: ЛГУ,1963.-537с
6. Барка В. Пролемі синтезу традицій і новаторства в розвитку культури і мистецтва України / В.Барка // Народна творчість та етнографія. -2004 р.
7. Бамекирова О.М. "Берестечко" Ліни Костенко в аспектах метрики і фоніки / О.М. Мова і культура с.,2002.- Т.У,вип.5,ч.2: Мова і художня творчість.
8. Беньямин В.О. О понятии истории / В. Беньямин // Художний журнал.- 1995.№7.
9. Бердник Т. Как стать модельером / Бердник Т.-Р. на Дону Феникс 2000 р.
10. Блюміна І. Він зберіг національні традиції своєї Батьківщини / І.Блюміна // (Вітчизна).-2004 р. -№ 11-12

- 11.Бодрийяр Ж. Система (вещей) / Ж.Бодрийяр.- М.: Рудомино, 1995 р.
- 12.Боримська Т. Самоцвіти українського танцю / Г.Боримська.- К.: Мистецтво, 1974 р.
- 13.Бромлей Ю.В. Новая обрядность- важный компонент советского обряда / Ю.В. Бромлей // Традиционные и новые обряды в быту народов СССР.- М.: 1981,- с. 5-28.
- 14.Булдаков В.П. Красная смута : природа и последствия революционного насилия / В.П. Булдаков.- м.: РОССПЭН,1997 р.
- 15.Вангер Р. Избранные произведения / Р.Вангер.- М.: Прогресс, 1978 р.
- 16.Василенко В.О. Іноваційний менеджмент / В.О. Василенко, В.Г. Шматько.- К.: Либідь, 2004 р.
- 17.Воловик В.И. Идеологическая деятельность: диалектика и традиции новаторства / В.И. Воловик.- М.: Наука, 1990-210 с.
- 18.Воропай О. Звичаї нашого народу 10. Воропай.- К.: Оберіг, 1993 р.

Додаткова

- 19.Говласа Л. "Щоденний журнал": постмодернізм / Л. Говласа //-2002-№8.: К : - Либідь»
- 20.Галь Х. Неокласики / Х. Галь.- М., 1987 р.
- 21.Гатальська С. Філософія культури. / С. Гатальська.- К.: Либідь, 2004 р.
- 22.Гейзенберг В. Физика и философия. Часть и целое / В.Гейзенберг.- м.: Наука, 1990 р.
- 23.Генон Ф. Кризис современного мира / Р.Генон.- М.: Экспо, 2008 р.
- 24.Генон Р. Символы священной науки / Генон Р.- М.: Беловодье, 1997 р.
- 25.Гурко Н. Традиции и новации в японской истории / Н. Гурко.- М.: 1993 р.
- 26.Даренская В.Н. Неотрадиціоналізм і кризис модерна / В.Н. Даренская // Філософські дослідження.- Лучанськ, 2010- Вип. II .
- 27.Дени М. Определение (неотрадиционализма) / М. Дени // Мастера искусства об искусстве. В семи томах.- м.: 1969, Т. 5, Кн.- 1.

28. Дмитренко Р.Г. Міжнародні та революційні свята на Україні / Р. Г.Дмитренко . - К.: Наукова думка, 1989.
29. Жаворонок В. Знаки української етнокультури. Словник - довідник / В. Жаворонок . - К: Довіра 2006.
30. Зінков'єва Т.А. Роль язичницьких традицій у формуванні вертепу. / Т.А. Зінков'єва // Вісник . - К, 2003 - Вип. 8
31. Ирвинг В. Танец в " Кривом зеркале"/ 1927 р. / В. Иргвинг « Програма гастролирующих актеров» , 1927.
32. Історія релігії в Україні . - Т. І. " Дохристиянські вірування. Приняття християнства . - К: Український центр духовної культури, 1996 р.
33. Каганець " Утопія" ? Програма - максимум/ І. Каганець " Українські проблеми. - Київ, 1997.
34. Ковальчук Н. Д. Сисмволічний лад української культури / Н.Д. Ковальчук . - К.: Знання України 2002.
35. Культура і побут населля України / за ред. В.І. Наулко. - Київ : Либідь 1993.
36. Лащук Ю.П. Свобода духу: що це - пізнання і засвоєння чи імітація і загибель / Ю.П. Лащук // Артанія .- 1996
37. Лебон Г. Психология народов и масс/ Г. Лебон - М.: Макет, 1995
38. Леви - Стросс К. Первобытное мышление / К. Леви- Стросс. - М.: Республика, 1994.
39. Лозко Т.С. Українське язичництво. / Т. Лозко. - К.: Український центр духовної культури, 1994.
40. Лосев А.Ф. Философия. Мифология. Культура. / А.Ф. Лосев . - М.: 1991.
41. Лучук В.В. Сучасний український натюрморт: проблема співвідношення традиції та новаторства / В.В. Лучук // Вісник, К.: 2009. - Вип. 20
42. Малахов В.С. Еще раз о конце истории / В.С. Малахов // Вопросы философии - 1994 № 7-8.

43. Манхейм Х. Диагноз нашего времени/ К. Манхейм ; Перевод с англ. и нем. - М.: Юрист 1994.
44. Маркрен Э.С. Теория культуры и современная наука/ Э.С. Маркарян. - М.: Мысль, 1981.
45. Мид М. Культура и мир детства / М. Мид; сост. И.С. Кона - М.: Наука 1988.
46. Митрополит Іларіон. Дохристиянське вірування нашого народу / Іларіон Митрополит . - К: Обереги 1992.
47. Міліца В. Час діяти / В. Міліца // Український театр - 1989.
48. Міллер Х. Сто років тому. Перші українські балети в Києві / Х. Міллер // Музика - січень - лютий - / К: - 1994
49. Неволов В. Класика сьогодні / В. Неволов // Українській театер - 2002 - № 1-2.
50. Найдорф М. Итальянский гуманизм эпохи Возрождения / М. Найдорф - Саратов . – 1984
51. Тайлор Э.Б. Первобытная культура/ Э.Б. Тайлор/ : Перевод с англ. – М. : , 1989 р.
52. Харчук Р.Б. Сучасна українська проза: Постмодерний період/ Р.Б. Харчук - К: ВЦ « Академія» 2008
53. Хеллман Х. Великие противостояния в науке. Десять самых захватывающих диспутов / Х. Хеллман. – М: « Диалектика» 2007.
54. Шевнюк О.Л. Історія костюма/ Шевнюк О.Л. – К: - Знання – Прес, 2008
55. Шиллер Т. Манипуляторы сознанием / Т. Шиллер: Перевод с англ.. ; Науч. ред.. Я.Н. Засурский – М:- Мысль, 1980
56. Шокало О. Козак – Мамай : Образ українського лицаря / О. Шокало // Український світ. – К: - 1997.
57. Шульгіна В.Д. Нариси з історії української музичної культури: Джерелознавчий пошук / Валерія Дмитрівна Шульгіна .- К: ДАКККІМ, 2007.

58. Элиаде М. Аспекты мифа/ / М. Элиаде – М: Академический проект , 2002
59. Элиаде М. Миф о вечном возвращении / М. Элиаде – М: - СПб : « Алетейя» , 1998
60. Юнг К.Т. Архетип с символ/ К.Т. Юнг – М: - Ренессанса 1991.
- 61 Юнг К.. Т. Душа и миф : шесть архетипов . Перевод с англ. – К:- Государственная библиотека Украины для юношества 1996.
62. Юнг. К.Т. Об архетипах коллективного бессознательного / К. Т. Юнг; Перевод А.М. Руткевича « Архетип и символ» - М: - Ренессанс 1991
63. Юрковський Т. Волинські містерії / Т. Юрковський // Кіно – театр – 1997
64. Новейший философский словарь / Сост. А.А. Грицанов – М: - изд. В.М. Скакун, 1998
65. Роман Петрук : Альбом .- К: Родовід 2007 .